

Datum
2016-04-19

Diariernr
2016-832

Ert datum
2016-02-08

Er referens
M2016/00120/Ke

Avdelningen för utveckling av beredskap
Enheten för räddningstjänst
Eleonor Storm
010- 240 5376
eleonor.storm@msb.se

Regeringskansliet
Miljö- och energidepartementet
103 33 Stockholm

Remissvar angående Kemikalieinspektionens rapport om förslag på nationella regler för högfluorerade ämnen i brandsläckningsskum

Sammanfattning

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) instämmer i förslaget att det är viktigt att minska tillförseln av högfluorerande ämnen till miljön genom att skapa regler för att minska utsläppen av dessa ämnen där brandsläckningsskum används.

Dock anser MSB att regleringen från och med den 1 januari 2017 i praktiken inte blir så omfattande på grund av att flera undantag föreslås. Då det redan idag finns krav i 2 kap. 4 § miljöbalken (MB) att kemiska produkter som kan medföra risker för människors hälsa eller miljön ska ersättas med andra produkter som anses mindre farliga så finns det redan idag krav som också bidrar till att minska hanteringen av högfluorerade brandsläckningsskum. MSB anser att de föreslagna undantagen inte bör införas och att krav på uppsamling och omhändertagande ska gälla all hantering av brandsläckningsskum med högfluorerade ämnen för att påskynda minskningen av tillförseln. Om undantagen inte införs anser MSB att kravet inte ska börjar gälla förrän den 1 januari 2018. Detta för att möjliggöra för de kommunala räddningstjänsterna att utveckla metoder och tekniker samt vid behov införskaffa materiel för att kunna samla upp och destruera brandsläckningsskum.

MSB anser även att handbrandsläckare med högfluorerade ämnen ska omfattas av krav på uppsamling och omhändertagande.

Dessutom anser MSB att det i dagsläget finns för lite kunskap om hur alternativa brandsläckningsmedel påverkar människors hälsa och miljön. Kunskapen om detta bör öka och användningen av dessa regleras. Preliminära studier visar att även A- skum har en akut toxisk påverkan miljön. Användning av stora mängder vatten kan också ge negativ miljöpåverkan om släckvattnet inte samlas upp. Enligt MSB krävs alltid en helhetsbedömning vid val av släckmetod, där skum och stora mängder vatten endast bör användas om det är

försvarligt med hänsyn till farans beskaffenhet och den miljökada som vållas genom användningen.

Nedan följer MSB mer detaljerade synpunkter på vissa valda delar i rapporten.

4. Beskrivning av brandsläckningsskum (s.33)

I rapporten anges att vid bränder där petroleum används går det inte att släcka med enbart vatten. MSB anser att det enbart är större bränder med petroleum som inte kan släckas med enbart vatten/ vattendimma.

4.1 Skillnad mellan klass-A och klass- B skum (s.33)

Av skrivningen i stycket kan man få uppfattningen att A-skum är ett bra alternativ vid släckning av bränder i byggnader. Preliminära studier (Örebro universitet 2014- 2015) visar på att släckning med A-skum också har negativ påverkan på miljön. MSB kommer att gå ut med vägledning kring användning av skum och vatten vid släckning av byggnader och personbilar. Detta för att underlätta för räddningstjänsterna att bedöma vilken släckmetod som är försvarlig med hänsyn till farans beskaffenhet och den miljökada som vållas genom användningen.

6. Alternativ till fluorbaserade brandsläckningsskum (s.43)

MSB anser att det i dagsläget inte finns tillräckligt med kunskap om hur alternativa brandsläckningsskum påverkar människor och miljön. Fortsatt arbete bör därför vidtas för att öka kunskapen om deras påverkan. Kunskapen bör sedan ligga till grund för en ny översyn kring en reglering av användningen av alternativa tillsatsämnen till vatten.

9.6.2 Användningsbegränsning med vissa undantag (s.66-67)

I rapporten anges att det är olämpligt att dra alltför långtgående slutsatser utifrån den enkätsstudie som har gjorts av 12 kommunala räddningstjänster. MSB anser att det är olämpligt att dra några slutsatser alls om hur det är på kommunala räddningstjänster i stort, utan enbart hur förhållandena är på de 12 tillfrågade räddningstjänsterna. Underlaget är inte tillräckligt omfattande för att kunna beskriva läget på de kommunala räddningstjänsterna i Sverige. En större inventering bör göras för att kunna säga något om hur de kommunala räddningstjänsterna använder skum i dagsläget och vilka konsekvenser detta förslag får för de kommunala räddningstjänsterna.

I rapporten anges att vid övningar kan man övergå från att använda B-skum till A-skum eller fluorfria övningsskum för att minska påverkan på miljön. MSB anser att övningar borde kunna planeras så att uppsamling och destruktion är möjligt även för de skumsorter som föreslås användas vid övning för att minska den skadliga påverkan på miljön.

10.1 Förslag på utformning av nationell användningsbegränsning (s. 74)

Kemikalieinspektionens (KEMI) förslag att skumvätska/släckvatten efter användning av fluorbaserade brandsläckningsskum ska samlas upp och destrueras från och med 1 januari 2017 anser MSB är rimligt om undantagen införs. MSB anser dock att det inte bör finnas några undantag utan att krav på uppsamling och destruering bör omfatta all användning av högfluorerande brandsläckningsskum. Om undantagen inte införs anser MSB att det är rimligt att kravet börjar gälla från och med den 1 januari 2018.

MSB anser att det är svårt att tolka vad som gäller utifrån hur Y § och Z § är skrivna. MSB tolkar att användning vid skarpa händelser vid bränder i vätskor och fasta ämnen som kan anta vätskeform inte omfattas av första stycket och därmed inte heller omfattas av Z §. Om det är så skrivningen ska tolkas så är det motsägelsefullt att det i Z § står att en anmälan får göras i efterhand vid användning i skarpa situationer.

10.2 Motivering av förslaget (s.75)

Enligt rapporten är syftet med användarbegränsningen att så långt och så snabbt som möjligt begränsa tillflödet av högfluorerande ämnen till miljön. MSB anser inte att syftet med användarbegränsningen uppfylls om undantagen införs. MSB anser att det enbart blir en mindre delmängd av det brandsläckningsskum med högfluorerande ämnen som används som regleras från och med 1 januari 2017. Om översynen av undantagen dröjer till 2019 i enlighet med förslaget, så begränsas inte tillflödet så snabbt som det skulle kunna göras om man istället införde krav på uppsamling och destruering även vid de situationer som i förslaget nu är undantagna.

10.2.3 Övriga undantag (s.77)

1. Användning vid skarpa situationer vid bränder i vätskor och fasta ämnen som kan anta vätskeform

Det råder inga tvivel om att högfluorerade skumvätskor är skadliga både ur ett hälso- och miljöperspektiv och då det finns mindre skadliga (dock inte ofarliga) alternativ och dessutom alternativ som inte bygger på tensid tillsatser överhuvudtaget, anser MSB att detta undantag inte borde införas eller åtminstone hårt tidsbegränsas.

2 kap. 3-4 §§ i miljöbalken ger stöd för att hårt styra användningen av tensider och framförallt högfluorerade brandsläckningsskum.

2. Funktionstester av släckutrustning i fasta installationer

MSB anser inte att argumentet att detta undantag behövs för att det idag finns vissa installationer som saknar möjlighet att samla upp och omhänderta skumvätskan är ett tillräckligt hållbart argument. Då det finns fluorfria alternativ borde man på liknade sätt som vid övningar övergå till andra alternativ även vid funktionstester. En funktionstest kan dessutom i någon

mening även betraktas som en övning, vilket gör att detta undantag blir motsägelsefullt då det inte är tillåtet att använda brandsläckningsskum med högfluorerade ämnen vid övning.

3. Användning till sjöss

MSB anser inte att argumentet för att tillåta användning till sjöss vid övning är tillräckligt starkt för att inför detta undantag. Att det ska vara tillåtet att enbart använda högfluorerande brandsläckningsskum till sjöss på grund av att det finns risk för sammanblandning om man förvara två olika skumsorter anser MSB inte är tillräckliga skäl.

Då det finns svårigheter att samla upp släckvatten i samband med bränder i fartyg anser MSB att det är viktigt att det sker en utveckling av miljövänliga alternativ som kan användas vid fartygsbränder.

4. När det inom Försvarmaktens verksamhet krävs sådan användning i särskild utbildning enligt föreskrifter som regeringen eller myndighet under regeringen meddelat

MSB anser inte att skälen att undanta Försvarmaktens utbildnings/övningsverksamhet från kravet på uppsamling och omhändertagande är tillräckligt starka för att fria dem från ansvar. Då Swedavia har visat att det är möjligt att använda andra släckmedel vid skarpa situationer borde även detta vara möjligt för Försvarmakten.

Om undantagen införs anser MSB att det är viktigt att en översyn av dessa görs tidigare än 2019 som är förslaget i rapporten.

Övrigt

I rapporten behandlas inte hanteringen av handbrandsläckare. Många skumhandbrandsläckare innehåller högfluorerande ämnen vilket gör att användningen och underhållet av skumbrandsläckare också kan påverka miljön på ett negativt sätt. MSB anser att regleringen även bör omfatta handbrandsläckare med högfluorerade ämnen.

I detta ärende har överdirektör Nils Svartz beslutat. Eleonor Storm har varit föredragande. I den slutliga handläggningen har också avdelningschefen Cecilia Looström, chefsjurist Key Hedström, enhetschefen Mats Berglund och biträdande enhetschef Helena Nässlander deltagit.

Nils Svartz

Eleonor Storm